

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย

Legal Issues on Mule Account Fraud in Thailand

มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์¹

Manasnun Pinpitak

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

ได้รับบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2566

ปรับปรุงแก้ไข: 18 พฤษภาคม 2566

ตอบรับตีพิมพ์: 13 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบเปิดบัญชี (บัญชีม้า) ในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันบัญชีม้าถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ มากมายซึ่งจำแนกตามกลุ่มความผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ฉ้อโกง ยาเสพติด และความผิดอื่น ๆ เช่น กลุ่มนอมินีของมิจฉาชีพ ซึ่งในอดีตพบว่ากลุ่มที่มีการนำบัญชีม้าไปใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเครือข่ายยาเสพติด กลุ่มวงการพนัน รวมทั้งกลุ่มนอมินีที่ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงินแทนผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง ในปัจจุบันพบว่าบัญชีม้าถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงฉ้อโกง จากรายงานการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยวทริสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นเกมที่มีการฉ้อโกงและการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร พบว่า ขบวนการฉ้อโกงประชาชนมีความเสี่ยง

พัวพันกับการฟอกเงินมากที่สุด ซึ่งจากการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการ มีความจำเป็นในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษบูรณาการกันในการแก้ไขปัญหากฎหมายเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ดี ประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งส่งผลแนวโน้มที่ดีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งพระราชกำหนดดังกล่าวมีสาระสำคัญให้อำนาจธนาคารระงับธุรกรรมได้ทันที ส่วนบัญชีม้ามีโทษหนักปรับ 300,000 บาท ตามมาตรา 9 และ 10 ซึ่งพระราชกำหนดนี้ ใช้เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริตซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สิน โดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้หลอกลวงได้โอนเงินที่ได้ออกจากการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลอื่นต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิดอีกด้วย

คำสำคัญ : ปัญหากฎหมาย, ลักลอบ, บัญชีม้า

Abstract

This academic paper has an objective to study legal issues related to the opening of the mule bank accounts in Thailand which today the mule bank accounts were used in different types of offences including gambling, fraud, drugs and other crimes, such as the nominees of the criminals. The past day showed that the mule accounts were mostly used by drug dealers, gamblers, and business nominees. In present day found out that the mule accounts were widely used on cheating and fraud. Regarding the seminar report on the results of the discussed topic entitled “Trends of Money Laundering in Thailand:

A Case Study of Travel Agencies Laundering Money through Legal Persons, Covered Businesses, Barristers, Accountants, Lending Circles, and Non-profit Organizations”, found out that the public cheatings and frauds were greatly involves in money laundering, which to resolve this problem it had to work integration , in necessarily work collaboratively between organizations such as Ministry of Digital Economy and Society, Bank of Thailand, Anti-Money Laundering Office, Royal Thai Police, and Department of Special Investigation. However, Thailand had the enforcement of The Royal Decree on Measures for Protection and Suppression of Technology Crimes B.E. 2566 (2023) tends to be a good tendency to solve the problems. The Cybercrime Decree had the main point to allows commercial banks the right to freeze suspicious transactions instantly. the mule accounts would be taken the major offense includes a fine of THB 300,000, as cited in Article 9 and 10. This Decree were used to preventing the honest peoples from losing their wealth through phone and electronic means. The cybercrime perpetrators will transfer money that is illegally stolen to another deposit account or card rapidly as to suppress their offence.

Keywords: Legal Issues, Smuggling, Mule Bank Accounts

บทนำ

ปัจจุบันด้วยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในปัจจุบันที่เป็นไปได้โดยง่าย อีกทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การทำธุรกรรมทางการเงินมีความสะดวกและรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันคนร้ายหรือมิจฉาชีพก็ได้ฉวยโอกาสดังกล่าวมาใช้เป็นประโยชน์ในการรับเงินหรือโอนเงินที่ได้จากการหลอกลวงประชาชน ด้วยการใช “บัญชีม้า” เป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงการสืบสวนหรือปกปิดตัวตนไม่ให้เชื่อมโยงมายัง

ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยบัญชีม้าจะใช้เรียกชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลอื่นที่ถูกคนร้ายนำมาใช้เป็นช่องทางในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งการได้บัญชีม้ามานี้มีหลายวิธี ทั้งจากการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นเพื่อนำไปเปิดบัญชี หรือการจ้างให้บุคคลอื่นเปิดบัญชี หรือรับซื้อบัญชี เงินฝากธนาคารของบุคคลทั่วไป โดยกรณีนี้คนร้ายจะนำสำเนาบัตรประชาชนและซิมการ์ด (SIM Card) ของผู้ขายบัญชีเงินฝากไปผูกกับการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) เพื่อนำไปใช้ ทำธุรกรรมทางออนไลน์ได้ทันที ทั้งนี้ พบว่าปัจจุบันมีผู้นำบัญชีเงินฝากมาขายอย่างเปิดเผยและแพร่หลาย ผ่านสังคมออนไลน์ โดยคนร้ายมักจะมียัญชีม้าจำนวนหลายบัญชี เพื่อโอนส่งเงินต่อกันเป็นทอด ๆ และสุดท้ายก็จะถอนเงินของผู้เสียหายออกไปโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น (BBC NEWS, 2022)

ถ้าหากถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหรืออายัดเงินในบัญชีม้าบัญชีใด คนร้ายก็จะเปลี่ยนไปใช้บัญชีม้าอื่น ๆ ที่ยังสามารถใช้งานแทนกันได้โดยบัญชีม้ามักถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ เช่น การหลอกลวงฉ้อโกงด้วยการนำบัญชีม้ามาใช้รับเงินค่าประกันในการกู้ยืมเงินที่คนร้ายหลอกผู้เสียหายหรือผู้กู้ว่าจะได้รับเงินที่กู้ต่อเมื่อมีการจ่ายเงินประกันการกู้ยืมผ่านช่องทางแอปพลิเคชันเงินกู้ต่าง ๆ หรือการหลอกลวงผ่านแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) โดยเมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อก็ทำการโอนเงินไปยังบัญชีม้าของคนร้าย นอกจากนี้ ยังรวมถึงการนำบัญชีม้ามาใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนัน แคร่ลูกโซ่ หรือยาเสพติด (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565)

โดยจากผลดำเนินการปราบปรามจับกุมของกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ในรอบปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ที่เปิดบัญชีธนาคารเพื่อนำไปใช้กระทำความผิดผ่านช่องทางออนไลน์ หรือบัญชีม้า จำนวน 344 ราย (บัญชี) มีมูลค่าความเสียหายจำนวนกว่า 869 ล้านบาท ซึ่งเรียงลำดับประเภทจากมูลค่าความเสียหาย ดังนี้ อันดับ 1 การหลอกลวงออนไลน์ทางด้านการเงิน ครอบคลุมการโอนเงินผ่านทางอินเทอร์เน็ต/แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Scam/Call Center) และแคร่ลูกโซ่หลอกให้ลงทุนทางออนไลน์ จำนวนกว่า 693 ล้านบาท

อันดับ 2 การพนันออนไลน์ จำนวน 154 ล้านบาท อันดับ 3 คดีความตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จำนวนกว่า 13 ล้านบาท และอันดับ 4 การหลอกลวงผ่านการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 8 ล้านบาท (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565) ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญโดยมีการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาปัญชีมมาอย่างจริงจังเนื่องจากเป็นเรื่องที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการจับกุมและปราบปรามกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ยังได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้ใ้บัญชีเงินฝากของผู้อื่นผู้ยอมให้ผู้อื่นใช้บัญชีเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมาย ขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและสมาคมธนาคารไทยก็ได้มีการกำกับให้สถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าที่มาขอเปิดบัญชี รวมถึงการเผยแพร่ความตระหนักรู้และเพิ่มความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด พร้อมทั้งแจ้งเตือนให้ประชาชนทราบถึงความผิดทางกฎหมายจากการรับเปิดบัญชีม้าด้วย (พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ, 2565)

ความหมายของบัญชีม้า

“บัญชีม้า” คือ บัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลอื่นซึ่งถูกคนร้ายนำมาใช้เป็นช่องทางในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้มีพยานหลักฐานเชื่อมโยงมาถึงตัวได้ คนร้ายสามารถทำได้หลายวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบัญชีม้า ทั้งจากการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อนำไปใช้เปิดบัญชีในชื่อของคนนั้น ๆ หรือจ้างให้บุคคลอื่นเปิดบัญชี หรือรับซื้อบัญชีเงินฝากธนาคารของบุคคลทั่วไปเพื่อนำไปใช้กระทำความผิด ซึ่งพบได้อย่างแพร่หลายในสังคมออนไลน์ที่มีการขายบัญชีเงินฝากธนาคาร

อย่างเปิดเผย ตั้งแต่ราคา 800 บาท จนถึง 20,000 บาท โดยบัญชีม้าเหล่านี้จะถูกรวบรวมเป็นแพ็คเกจพร้อมกับสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและซิมการ์ดโทรศัพท์ที่เจ้าของบัญชีเปิดใช้งานด้วย เพื่อให้คนร้ายที่ซื้อบัญชีม้าไปแล้วสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของบัญชีไปผูกกับ mobile banking เพื่อใช้ทำธุรกรรมออนไลน์ได้ทันที (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) บัญชีม้าถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจำแนกตามกลุ่มความผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ฉ้อโกง ยาเสพติด และความผิดอื่น ๆ เช่น กลุ่มνομินีของมิจาชีพ ซึ่งในอดีตพบว่ากลุ่มที่มีการนำบัญชีม้าไปใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเครือข่ายยาเสพติด กลุ่มวงการพนัน รวมทั้งกลุ่มโนมินีที่ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงินแทนผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง ในปัจจุบันพบว่าบัญชีม้าถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงฉ้อโกง เช่น ใช้เป็นบัญชีรับเงินค่าประกันการกู้ยืมเงินที่มีฉาชีพหลอกว่า ผู้กู้จะได้รับเงินที่กู้เมื่อจ่ายเงินประกันการกู้ยืมเงินมาก่อน ซึ่งพบมากในการหลอกลวงให้กู้ยืมเงินผ่านแอปพลิเคชันเงินกู้ต่าง ๆ และผ่านช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ รวมทั้งการหลอกลวงของแก๊งคอลเซนเตอร์ที่โทรศัพท์มาหลอกลวงโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายหลงเชื่อและทำการโอนเงินไปยังบัญชีม้าของคนร้าย ซึ่งการหลอกลวงผ่านแก๊งคอลเซนเตอร์ที่พบส่วนใหญ่มีฐานในการกระทำความผิดมาจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งทำให้ยากในการติดตามจับคนร้ายมาดำเนินคดี คนร้ายมักจะมีบัญชีม้าหลาย ๆ บัญชี เพื่อใช้โอนส่งเงินต่อกันไปเป็นทอด ๆ เพื่อป้องกันการถูกตำรวจตรวจสอบหรืออายัดเงินในบัญชีม้า เช่น เมื่อผู้เสียหายถูกหลอกให้โอนเงินเข้าบัญชีม้าที่ 1 แล้ว คนร้ายก็จะโอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวต่อไปยังบัญชีม้าที่ 2 จากบัญชีม้าที่ 2 โอนต่อไปยังบัญชีม้าที่ 3 และที่ 4 ซึ่งบางรายมีจำนวนบัญชีม้าถึง 5 บัญชี ท้ายที่สุดคนร้ายก็จะถอนเงินของเหยื่อหรือผู้เสียหายออกไป ซึ่งการโอนเงินจากบัญชีม้าหลายทอดเช่นนี้ตั้งแต่ต้นจนจบใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น และหากถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจอายัดบัญชีม้าบัญชีใด ก็จะเปลี่ยนไปใช้บัญชีม้าอื่น ๆ ที่ยังสามารถใช้งานแทนได้ (BBC NEWS, 2022) สืบเนื่องจากความละเอียดข้างต้นการรับแจ้งเปิดบัญชี หรือให้ผู้อื่นใช้บัญชีนั้นอาจมีความผิดได้หลายอย่าง เช่น

ความผิดฐานร่วมกันกระทำความผิด เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ความผิดฐานฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จากระายงานการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี : การฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทนายความและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยวทรัสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นแชร์ที่มีการฉ้อโกงและการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร พบว่า ขบวนการฉ้อโกงประชาชนมีความเสี่ยงพัวพันกับการฟอกเงินมากที่สุด รองลงมาคือผู้ประกอบการอาชีพที่มีความรู้ให้ความช่วยเหลือการฟอกเงิน ได้แก่ นักบัญชีที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความบริษัทประเภทต่าง ๆ มีความเสี่ยงถูกใช้บังหน้าเพื่อฟอกเงินในระดับใกล้เคียงกันแต่สูงกว่าองค์กรไม่แสวงหากำไร Private trusts จากต่างประเทศมีความเสี่ยงพัวพันการฟอกเงินต่ำที่สุด ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่สามารถประเมินความเสี่ยงจากธุรกิจนี้ได้ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563)

บทลงโทษในการลักลอบเปิดบัญชีม้าในประเทศไทย

บทลงโทษในการลักลอบเปิดบัญชีม้าในประเทศไทย คือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด มาตรา 129 ผู้ใดยอมให้ผู้อื่นใช้ชื่อ เอกสาร หลักฐานของตน ในการเปิดจุด หรือ ลงทะเบียนทำธุรกรรมทางการเงิน ซื้อสินค้าหรือบริการอื่นใด ยอมให้ใช้บัญชีธนาคาร บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ซิมการ์ดโทรศัพท์ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้สิ่งเช่นว่านั้น ซึ่งตนได้เปิด จุด หรือลงทะเบียนไว้แล้ว โดยรู้หรือควรรู้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564

ความผิดเจ้าของ “บัญชีม้า” จะมีความผิดฐานเป็นตัวการหรือเป็นผู้สนับสนุนในความผิดนั้น ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้น

โดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นและมาตรา 86 ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดแม้ผู้กระทำ ความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น อีกทั้งอาจถูกดำเนินคดีฐานฟอกเงินมาตรา 60 ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 61 นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การแก้ไขปัญหาม้าในปัจุบัน

การแก้ไขปัญหาม้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร มีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน หน่วยงานรัฐ และประชาชน โดยยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินการในหลายมิติ ด้านกฎหมาย เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้การเปิดบัญชีธนาคารที่นำไปใช้เป็นบัญชีม้าเป็นความผิด โดยเฉพาะ ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินคดีกับผู้เปิดบัญชีม้าในความผิดฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดอื่น ดังนั้น เมื่อมีฉาชีพใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง เจ้าของบัญชีเงินฝากที่เป็นผู้เปิดบัญชีม้าอาจต้องถูก

ดำเนินคดีฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนการทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเช่นกัน (BBC NEWS, 2022)

ด้านการป้องกัน สถาบันการเงินได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้บัญชีม้า เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการกระทำความผิดต่าง ๆ และได้พยายามดำเนินการ ตรวจจับรายการเดินบัญชีของบัญชีเงินฝากที่มีความผิดปกติในลักษณะต่าง ๆ อยู่เสมอ เมื่อพบความผิดปกติก็จะรายงานข้อมูลที่ผิดปกติไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อขยายผล อย่างไรก็ตาม การแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างสถาบันการเงินเพื่อร่วมกันเฝ้าระวัง กรณีมีสถาบันการเงินแห่งใดตรวจสอบ พบข้อมูลบัญชีที่มีความผิดปกติและได้รับการยืนยันว่าเป็นบัญชีม้า ยังมีข้อจำกัด ทางกฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ธนาคาร แห่งประเทศไทย, 2565) ด้านการสืบสวน พบว่าการโอนเงินของคนร้ายเป็นทอด ๆ จากบัญชีม้าที่ 1 ไปถึงบัญชีม้าที่ 4 หรือที่ 5 สามารถทำได้อย่างรวดเร็วผ่านช่องทาง mobile banking หรือ mobile application ขณะที่ในทางการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ จะมีขั้นตอนในการขอข้อมูลบัญชีเงินฝากจากสถาบันการเงินซึ่งมีระยะเวลา ในการดำเนินการ ทำให้ที่ผ่านมายังไม่สามารถระงับยับยั้งการถอนเงินออกจากบัญชี เงินฝากธนาคารได้อย่างทันท่วงที เงินที่คนร้ายได้จากการกระทำความผิดจึงถูกโยกย้าย ออกจากบัญชีม้าไปอย่างรวดเร็ว และต้องใช้เวลาในการติดตามเงินคืนให้กับผู้เสียหาย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้ ภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อาจทำให้ ประชาชนบางส่วนเต็มใจที่จะขายบัญชีเงินฝากเพื่อให้คนร้ายนำไปใช้เป็นบัญชีม้า เพื่อหา รายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะถูกดำเนินคดี หรือ บางส่วนก็ยังไม่ทราบว่า การเปิดบัญชีเงินฝากให้ผู้อื่นนำไปใช้เป็นบัญชีม้าอาจต้องรับผิด ฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเรื่องการใช้บัญชีม้าเป็นเครื่องมือ ในการกระทำความผิดนี้มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายอื่น ที่ได้ดำเนินการร่วมกันในการสืบสวนจับกุม และปราบปราม

ผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดให้ผู้ใช้จ่ายเงินฝากของผู้อื่น ผู้ยอมให้ผู้อื่นใช้บัญชีเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้ว หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมายด้วยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีประกาศพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2566 ซึ่งมีสาระสำคัญให้อำนาจธนาคารระงับธุรกรรมได้ทันที ส่วนบัญชีม้ามีโทษหนักปรับ 300,000 บาท ตามมาตรา 9 และ 10 ซึ่งพระราชกำหนดนี้ ใช้เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริตซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สิน โดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้หลอกลวงได้โอนเงินที่ไ้จากการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลอื่นต่อไปเป็นทอด ๆ อย่างรวดเร็ว เพื่อปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิดอีกด้วย (ThaiPBS, 2023)

แนวโน้มปัญหาบัญชีม้าในอนาคต

ฝ่ายกฎหมายและฝ่ายรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย ประเมินว่า ปัจจุบันรูปแบบของการใช้บัญชีม้าเป็นช่องทางในการกระทำความผิดอาจจะเปลี่ยนแปลงไปเพื่อหลบเลี่ยงการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในปัจจุบันกลุ่มมิจฉาชีพก็เริ่มเปลี่ยนรูปแบบไปใช้บริการกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) ของผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) ตามกฎหมายว่าด้วยระบบชำระเงิน ซึ่งมีผู้ให้บริการที่มีชื่อสถาบันการเงิน (non-bank) มากยิ่งขึ้น(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

โดยผู้ให้บริการบางรายอาจจะยังขาดความเข้มงวดในการตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้าในการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากนี้ คนร้ายอาจใช้บัญชี cryptocurrency wallet ซึ่งไม่ได้เปิดให้บริการผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (digital asset exchange) ที่ได้รับอนุญาตในประเทศไทย โดยคนร้ายอาจจะทำการโอน cryptocurrency แบบ Peer-to-Peer (P2P) หรือผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในต่างประเทศ ทำให้เกิดความล่าช้าหรืออาจไม่ได้รับความร่วมมือในการประสานงานขอข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน รวมถึงมีความยุ่งยากซับซ้อนในขั้นตอนการสืบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565)

สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ต้องมีการดำเนินการร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อจัดการกับปัญหาบัญชีม้าที่ใช้เป็นช่องทางกระทำความผิดต่าง ๆ ด้านสถาบันการเงินที่ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการตรวจจับบัญชีม้า รวมทั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างรวดเร็วทันการณผู้มีส่วนสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหบัญชีม้าคือ ภาคประชาชนที่ต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อนตนเองและผู้อื่นโดยไม่รับจ้างเปิดบัญชี หรือขายบัญชีตน หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝากของตนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด การให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจะแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงป้องกันและปราบปราม ซึ่งจะมีผลให้ปัญหบัญชีม้าค่อย ๆ คลี่คลายไปได้ในที่สุด

จะเห็นได้ว่ามาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยยังมีปัญหาบางประการในด้านความไม่ชัดเจนของการกำหนดความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีเพื่อใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรืออาญาฟอกเงินแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและอังกฤษ พบว่าสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย ที่ประเทศเหล่านี้ได้กำหนดความรับผิดและบทลงโทษของผู้ที่ยินยอมเป็นเครื่องมือของการฟอกเงินแยกออกจากความผิดฐานฟอกเงิน

อย่างชัดเจนตลอดจนได้แบ่งระดับความรับผิดชอบของการกระทำความผิดตามระดับเจตนา และระดับความเสียหายหรือมูลค่าของการทำธุรกรรม รวมถึงแนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน (จุฬพร อุทธโยธา, 2562)

บทสรุป

การแก้ไขปัญหในปัจจุบันควรเป็นการดำเนินการอย่างบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ที่ได้ดำเนินการร่วมกันในการสืบสวนจับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มคนร้ายที่เป็นนายหน้าหาผู้รับจ้างเปิดบัญชีม้า นอกจากนี้ อีกทั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ควรมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดให้ผู้ใช้จ่ายเงินฝากของผู้อื่น ผู้ยอมให้ผู้อื่นใช้จ่ายเงินฝากของตน รวมทั้งผู้ซื้อผู้ขายบัญชีเงินฝากธนาคารโดยรู้อยู่แล้ว หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ให้บุคคลเหล่านี้มีความผิดตามกฎหมายด้วย ตลอดจนธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สมาคมธนาคารไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยกำกับไปยังสถาบันการเงินให้มีความเข้มงวดในขั้นตอนการตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าที่มาขอเปิดบัญชีเงินฝาก ให้มีความถูกต้องครบถ้วนและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง และให้คอยตรวจสอบดูแลพฤติการณ์การเปิดบัญชีเงินฝากที่อาจเข้าข่ายเปิดบัญชีม้า เช่น กลุ่มชาวบ้านที่เดินทางมาเปิดบัญชีเงินฝากพร้อมกันจำนวนมาก

และอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไข อีกทั้งช่องโหว่ทางกฎหมายดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ จากข้อมูลที่ปรากฏดูเหมือนว่าการจัดการปัญหาในเรื่องนี้จะมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการในทางอาญา และเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและอังกฤษ พบว่าสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย

ได้กำหนดความรับผิดและบทลงโทษของผู้ที่ยินยอมเป็นเครื่องมือของการฟอกเงิน แยกออกจากความผิดฐานฟอกเงินอย่างชัดเจนตลอดจนได้แบ่งระดับความรับผิดของการกระทำความผิดตามระดับเจตนาและระดับความเสียหายหรือมูลค่าของการทำธุรกรรม แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีฐานฟอกเงิน (จุฑพร อุทธโยธา, 2562)

ข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจนในการแบ่งระดับความผิดตามระดับเจตนาแต่อย่างใด จึงมีความจำเป็นในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษบูรณาการกัน ในการแก้ไขกับปัญหากฎหมายเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งส่งผลแนวโน้มที่ดีในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปโดยมีการกำหนดบทลงโทษบัญชีม้า แบ่งเป็น 2 กรณี คือ 1. ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดบัญชี บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือกระเป๋าสเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ได้มีเจตนาใช้เพื่อตนเอง และห้ามมิให้ผู้ใดยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ หรือยืมใช้สมิโทรศัพท์ของตนในทั้งที่รู้หรือควรจะรู้ ซึ่งอาจจะนำไปใช้ในการทุจริตหรือทำผิดกฎหมาย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 2. ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อหรือขายบัญชี บัตรอิเล็กทรอนิกส์ กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือสมิโทรศัพท์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอาญา ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2-5 ปี และปรับตั้งแต่ 200,000-500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (Thairath, 2023) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยปัจจุบัน ต้องร่วมกันหาทางออกให้กับเรื่องนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดและยับยั้งการกระทำความผิดในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

จตุพร อุทธโยธา. (2562). แนวทางการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชี
ฐานฟอกเงิน [สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ. (2565). บัญชีม้า ร้อยเรื่องเมืองไทย.

<https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-may6>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). ตีแผ่บัญชีม้า รู้ไว้ไม่ตกเป็นเหยื่อ. ฝ่ายกฎหมายและ
ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ธนาคารแห่งประเทศไทย.

[https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650166Financial
Wisdom.aspx](https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/25650166FinancialWisdom.aspx)

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเทศไทย. (2563). สัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อผลการศึกษา เรื่อง
การศึกษาแนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย. สำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน.

BBC NEWS. (2022). เปิดกลวิธี "บัญชีม้า" ทั้งถูกหลอก-รับจ้าง ฟอกเงินธุรกิจสีเทา.

<https://www.bbc.com/thai/articles/cw4g89zv2xo>

ThaiPBS. (2023). มีผลแล้ว พ.ร.ก.ป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/325650>

Thairath. (2023). กฎหมายสยบเหิมเกริม "ซิมผี-บัญชีม้า".

https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2615420

Author

Miss Manasnun Pinpitak

Law Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Phetchabun Rajabhat University

83 Moo 11 Sadiang Sub-district, Mueang District,

Phetchabun Province 67000

Tel: 08-2659-2624 Email: manasnun.pin@pcru.ac.th